A Teleki család sírboltja a gyömrői temetőben

Az utolsó várúr

A gyömrői régi református temető egyik családi kriptájában pihen az utolsó gyömrői Teleki gróf. Befalazott koporsókban, mélyen a földfelszín alatt dr. Teleki László, a gyömrői kastély utolsó ura és felesége, leánynéven alapi Salamon Éva. Ugyanazon a napon haltak meg, 1962. október 9-én, és október 15-én temették el őket Gyömrőn.

Haláluk, sorsuk sokat foglalkoztatott, mert Teleki László, akaratlanul is, a kései magyar középkor, a magyar feudalizmus utolsó lapjait írta meg.

Hatalmas könyvtár, a háború során nagyrészt megsemmisült nagyon értékes levéltár tulajdonosa volt és házassága révén 1946/47-ig az utolsó magyar várúr. Nem is akármilyen vár ura.

A dunajeci váré. A nedecié. A legregényesebbé. Övé volt a legromantikusabb várkastély a Kárpátokban.

És most induljunk el Gyömrőről, hagyjuk el a téli színekben borongó öreg református temetőt, jöjjünk vissza Budapestre, keljünk útnak Lengyelország felé, Parassapusztánál lépjük át a magyar—csehszlovák határt, Szlovákia fenyőillatú útjain menjünk föl egészen Javorináig, s áthaladva a Kárpátok gerincén, elérjük Nowy Targ lengyel városkát, onnan pedig jobbra fordulva és az úton a Kárpátok felé visszakanyarodva a gorálok földjét, a Dunajec völgyét.

A természet szeszélyesen vad kedvében formálta ki ezt a tájat: a Dunajec egyik partján, sziklaormon pihennek Csorsztin várának romjai, vele átellenben, a Dunajec másik partján pedig a teljesen ép dunajeci, nedeci várkastélyt látni. Szinte megközelíthetetlen sziklatetőn.

Egy óra hosszat tartott, míg gyalogosan, szikláról sziklára kapaszkodva, 1972 nyarán fölértem ide, a várkapuhoz, amelynek boltíve mögött lejátszódott a magyar történelem középkorának egyik darabja.

Öreg lengyel várőr fogadott a várkastélyban berendezett néprajzi múzeumban és gyengéd figyelemmel vezetett végig a termeken, ahol kőbe vésve és a tárlók alatt hűséggel őrzik a vár s a magyar történelem emlékeit. Ha kinéztem egy-egy lőrésen vagy várablakon, olyan táj lengett és intett felém, amely leírhatatlan és megismételhetetlen. Leírhatatlanul szép.

Az öreg lengyel röviden elbeszélte a várkastély történetét: 1325-ben építette Berzeviczy Richárd. Zsigmond magyar király 1412-ben ebben a várkastélyban zálogosította el 37 ezer garasért Ulászló lengyel királynak a szepességi városokat. Az elzálogosítás 360 esztendeig tartott. 1470-ben Zápolya Imréé, 1507-ben, vétel útján a Palocsai Horváthoké lesz a dunajeci vár. 1683-ban Thököly Imréé. 1857-ben a Palocsai Horváthok visszaszerzik és a várkastély rokoni szálak és örökség útján az alapi Salamon családra száll. Ez a Salamon család bírja 1945-ig, s még egy-két esztendeig a második világháború befejezése után.

Az alapi Salamon családról csak annyit tudtam, hogy alapi Salamon-lány volt Arany László felesége, aki azután, megözvegyülve, Voinovich Gézához, az Akadémia főtitkárához ment feleségül. A dunajeci vár alapi Salamon Éva tulajdona lett, aki 1942-ben Gyömrőn nőül ment Teleki Lászlóhoz, a református egyház világi főgondnokához.

Így vált a gyömrői Teleki a dunajeci vár urává, s így lett a magyar történelem utolsó várura. Mégpedig egy várkastély ura a Kárpátokban. Kissé hihetetlen ez a huszadik századi krónika. Pedig igaz.

De hogyan vált a Dunajec völgye, Dunajec vára Lengyelországgá? Ez a dunajeci, ez a nedeci várkastély a régi, monarchiás Magyarországnak talán a legészakibb pontja volt. Nedec Szepes vármegyéhez tartozott, átellenben Csorsztin már Galícia volt. A határ a Dunajec folyócska. A trianoni békeszerződés e területet Csehszlovákiához csatolta. 1920-ban határkiigazítást hajtottak végre Csehszlovákia és Lengyelország között, s ennek során a Dunajec innenső partja, s rajta a nedeci vár, lengyel területté vált. Nedecnek lengyelül Niedzica lett a neve. A második világháború után még lakták a várat, még 1946-ban is a Teleki—Salamon házaspár tulajdona volt. Később lengyel állami tulajdonba vették, és 1949-ben néprajzi múzeumot rendeztek be a falai között. Minthogy lengyel barátaink a múlt minden építészeti és történeti emlékét óvják és védik, a középkori vár restaurálását határozták el. Nagyon nagy költséggel, tízesztendős munkával restaurálták a dunajeci magyar—lengyel várat. S ennél a fejezetnél, s már a szocializmus korában, a nedeci vár története olyan fordulatot vett, amely még Jókai képzeletét is meghaladta.

A restaurálás megkezdése előtt megjelent a lengyel hatóságoknál a váralapító középkori Berzeviczy család egyik oldalági leszármazottja, a lengyel állampolgár Benes András. Történetét Alfred Majewski lengyel műtörténész, a krakkói vajdaság műemléki felügyelője megírta „Czorsztyn—Niedzica" című könyvében, s elbeszélte budapesti előadásán, amelyet a magyar műemlékvédelem neves alakjai előtt tartott. Előadása megjelent a Műemlékvédelem című magyar folyóiratban is.

A hihetetlen történet ez volt: 1780-ban a perui indiánok fölkeltek a spanyol uralom ellen. Az indián vezér, II. Tupac Amaru seregében küzdött egy magyar is: Berzeviczy Sebestyén, aki inka hercegnőt vett feleségül. E házasságból származó, Umina nevű lányukat pedig II. Tupac Amaru unokaöccse vette el. A spanyolok az inkák szabadságharcát leverték, II. Tupac Amarut megölték, Berzeviczy elvesztette a feleségét: a spanyolok bosszúja elől Umina lányával, vejével és Antonio nevű unokájával Európába menekült. Elutazásuk előtt a Titicaca tó partján elásták az inkák rájuk bízott kincseit. Európában leánya is, veje is merénylet áldozata lett. Hogy unokájával elbújjon a világ elől, a Berzeviczyk régi kárpáti várkastélyába, a dunajeci várba menekült. Berzeviczy Sebestyén kérésére a család egyik rokona, Benes Waclaw örökbe fogadta a gyermek Antoniót, s erről 1797. június 21-én okmányt készítettek, amelyet a krakkói Szent Kereszt templom és plébánia őrizetére bízták. Ebben az okmányban Berzeviczy meghagyta, hogy az örökbefogadó a magukkal hozott inka okmányokat, amelyek a kincsek lelőhelyét jelölik meg, falaztassa be a várkapu küszöbe alá és mindezt az örökbe fogadott gyermekkel csak akkor közölje, ha az nagykorú lesz.

A lengyel hatóságok emberei elcsodálkozva hallgatták Benes András hihetetlen históriáját. Benes — családi szóhagyomány alapján — beszélte el, hogy a nagykorúvá vált gyermek, miután megismerte családja véres történetét, hallani sem akart, sem a kincsekről, sem származásáról. Ő, Benes András, Antonio idősebb fiának az unokája, ő fedezte föl a családi történetet és a kérdéses plébánián megtalálta az okmányt.

A lengyel műemlékvédelem mérnökei az újjáépítés megkezdése előtt, inkább játékosságból, semmint reménykedő felfedezésvágytól hajtva, fölnyitották a várkapu küszöbkövét. Tizennyolc centiméter hosszúságú ólomhüvelyt találtak ott, amelyből bőrszíjköteg került elő. Varsóban azután megállapították, hogy a híres perui indián csomóírással, a kipuval van dolguk.

A gyömrői Teleki házaspár már nem értesülhetett arról, hogy egykori váruk kapujának a küszöbe milyen titkot takar. Jóval Benes András bejelentése előtt rokonlátogatáson Lengyelországban jártak, és 1962. október 9-én a lengyelországi Piotrków közelében vasúti szerencsétlenség áldozataivá lettek. A lengyel sajtó nagy cikkekben számolt be az utolsó dunajeci várúr és felesége tragédiájáról. A lengyel állam szállíttatta haza maradványaikat Gyömrőre.

Arról, hogy lengyel barátaink megfejtették-e a kiput, s ha igen, mit közölt a csomóírás, nincs hírünk.

Az utolsó várúrról szóló krónika csak itt ér véget. A valóságban talán még folytatódik.

Somogyi Könyvtár
59
SZEGED

Baróti Géza – Ruffy Péter – Kristóf Attila

SZÜLŐFÖLDEM SZÉP HATÁRA

MÚLT ÉS JELEN GYÖMRŐN

A kastély lakói

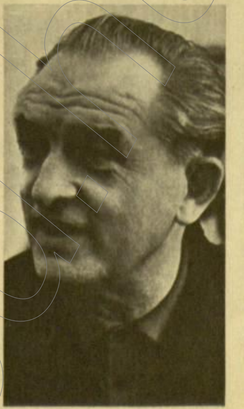

Az igazgató

Kopár dombtetőn áll a kastély, melyet a múlt század közepén Hild József tervezett és épített a Teleki család megbízásából. A környezet kopársága felmagasítja s egyben súlyosabbá teszi az arányosan tagolt, zömök, építményt, a napraforgó-sárgára festett falakat, a vaskos oszlopokra támaszkodó homlokzatot. A kastély körül néma csend, az üres és feldúlt előtérben ácsorgó lapos építmény körül sincs semmi mozgás, mindössze a két építmény ellentmondása felesel a jegesen metsző szélben.

A kastélyt harminc évvel ezelőtt hatalmas kert vette körül, válogatott nemes ősfákat a háború alatt és után kiirtották, a kastély ebek harmincadjára került. 1968-ig gyakorlatilag gazdátlan volt, csupán a szomszédos „kiskastélyt" — az uradalmi kasznár házát — használták irodának, a nagykastély roppant termeiben átmeneti szállást leltek vándorló emberek, azt is elpusztítva és fölélve, amit a háború meghagyott. 1968-ban a kastély a Művelődésügyi Minisztérium birtokába került, azonnal elkezdődött a helyreállítása. Csak a falak álltak, hiányos volt a tetőszerkezet, a szobákban és termekben nem volt padló, egyetlen ablak- vagy ajtókeret sem volt fellelhető a kísérteties magányt árasztó épületben.

Egy év alatt megtörtént a helyreállítás, központi fűtést szereltek fel, az épület lakhatóvá vált, 1972-re elkészült az a lapos, modern épület, amelynek homlokzatán ez a felírás olvasható:

„Gyógypedagógiai Nevelőintézet"

Az emeleten az intézet igazgatója, Horváth Gyula megmagyarázza, hogy a nagy csöndesség abból adódik, itt is téli szünet van, az intézet 205 növendékéből mindössze 43 van itthon, az állami gondozottak, akiknek senkijük sincsen. A többit hazavitték a szülők. A 43 itt maradt gyermek a nagykastély két társalgójában televíziót néz, csöndes téli foglalkozáson vesz részt.

A látogató szomorú intézménynek gyanítja a gyógypedagógiai intézetet, ahol szellemileg elmaradott, a születés pillanatában megsérült, öröklött szellemi fogyatékosságban szenvedő gyermekeket iparkodnak a türelmes pedagógusok felkészíteni az életre. Az igazgató válaszul azt javasolja, hogy a beszélgetés végén menjünk át a nagykastélyba, ismerkedjünk meg a tanulókkal. Következetesen tanulókat emleget, ezzel is hangsúlyozva, hogy ezek a szellemileg fogyatékos gyermekek is tanulók, akik itt végzik el az általános iskola nyolc, illetve négy osztályát. Mert vannak közöttük debilisek, enyhébb fogyatékosságban szenvedők, akik — ha más tanterv és más fajta pedagógiai rendszer alapján is — de mind a nyolc általános osztály tananyagával megismerkednek, ezen felül pedig szakmát tanulnak. És vannak súlyosabb esetek, az imbecilisek, akik 6—16 éves korukban, amíg az intézetben élnek, négy osztályt végeznek el s bizonyos egyszerűbb munkafolyamatokat is megtanulnak.

A nyugalmat árasztó vastag falak védettségében különleges a bánásmód. A 205 gyermeket 79 pedagógus és kisegítő gondozza, tehát minden három gyermekre jut egy gondozó s ez az arány hasonló természetű külföldi intézmények között is előkelő helyet biztosít a gyömrői kastélynak. Azok a gyermekek, akiknek a szülei élnek és dolgoznak, csekély térítést fizetnek, havonta 15—230 forintot, ez az összeg azonban az eltartás töredékét sem fedezi. A gyermekek 15—30 forint zsebpénzt kapnak havonta, ellátásuk színvonala kivételesen magas, ruházatuk olyan, hogyha kimennek a faluba — nagyobbak vasárnap három órás kimenőt kapnak — nem lehet őket megkülönböztetni a többi, jólöltözött falusi gyermektől.

Társadalmunk nem mond le azokról a gyermekekről, aki születési sérülés, csecsemőkori betegség, a szülők idegbaja vagy alkoholizmusa miatt rossz esélyekkel indulhatnának neki az életnek. Ennek az óriási türelmet és felelősségérzetet igénylő munkának a végcélját az igazgató így foglalja össze:

— Célunk olyan rehabilitáció, hogy tanulóink az életben megállják a helyüket. A munkára nevelésnek minden lehető eszközét felhasználjuk. A tanműhelyben minden gyermeknek saját munkapadja van megfelelő szerszámkészlettel. Itt asztalosipari alapismereteket sajátítanak el. A kertészeti egyetem megtervezte számunkra a kipusztított park újratelepítését, ezt a munkát tavasszal a gyermekek végzik el. A lányok kézimunkáznak s meglepően sok ötletük van, kiállításukat a múlt évben kétezer látogató tekintette meg, az országos úttörőversenyen értékes díjakat nyertek az ép gyermekek mezőnyében. Azt valljuk, hogy nincs elveszett gyermek, valamiféle munkára mindegyik megtanítható s felkészíthető arra, hogy az intézetből kikerülve, megálljon a saját lábán.

Mindez szépen hangzik, de a látogató kénytelen arra gondolni, hogy az évek elrepülnek s elkövetkezik a 16. év, amikor az intézeti növendéknek át kell adnia a helyét. A „hogyan tovább" kérdés e falak között különösen súlyosan és komoran hangzik.

— Ha valóban az lenne a helyzet — folytatja az igazgató —, hogy az intézetből elbocsátott gyermekek minden támasz nélkül lépnek ki az életbe, a dolog valóban komoran festene. A gyömrői kastély — mint megannyi más intézet az országban — csak a felkészítés feladatait látja el, a gyógypedagógiai intézetek láncszemek, amelyek szorosan kapcsolódnak az utógondozó szervezetekhez. Hogy csak egy példát említsek, a kisegítő iskolát végzett tanulók a csepeli iskolában 22 szakmát tanulhatnak, a soroksári textilgyárban külön részleg foglalkoztatja a szellemileg fogyatékos fiatalokat, akik 1500—3000 forint között keresnek. A több gondot okozó imbecilisek úgynevezett védőmunkahelyre kerülnek, ahol csekély térítés ellenében szállást, ellátást kapnak, kijelölt gondozójuk ügyel arra, hogy keresetüket jól használják fel. Vannak közöttük téglagyári segédmunkások, de olyanok is, akik alkalmasak egyszerűbb elektromos alkatrészek szerelésére.

Mielőtt felkeresnénk a téli vakáció örömeit élvező állami gondozottakat, arra kér választ a látogató, milyen kiválasztás alapján kerül egy kisgyerek a gyógypedagógiai intézetbe?

— Az iskolatörvény szerint minden iskolaköteles gyermeknek el kell kezdeni az általános iskolát a lakóhelye szerint illetékes iskolában. Az első félév eredménye alapján — ha erre szükség van — az iskola vezetője véleményezése nyomán, a megyei tanács művelődési osztályáról kiszáll egy értékelő bizottság és a helyszínen vizsgálja meg a gyermek állapotát, szociális körülményeit s ezek alapján dönt a beutalásról.

Delet harangoznak a gyömrői templomban, amikor a gyerekek ebéd előtt levegőzni, futkosni kijönnek a kopár dombra. Csillogó szemű kislányok futnak az igazgatóhoz, és kismacska módjára hízelegnek, a fiúk valamivel tartózkodóbbak, de csak percekbe telik, amíg feloldódik a feszültség, amelyet az idegen érkezése okozott. Egy mélysötét szempárban bizalmatlanság villan. Vajon miféle homályos emlék, gyötrően keserves emlék kavarog a nyolc-tíz éves kisfiú tekintete mögött? A vén kastély falai visszaverik a felszabadult gyermeklármát, a jeges szél is eláll, mintha az időjárás is dédelgetni akarná a kastély lakóit.

Csöndes foglalkozás

A kastély és lakói

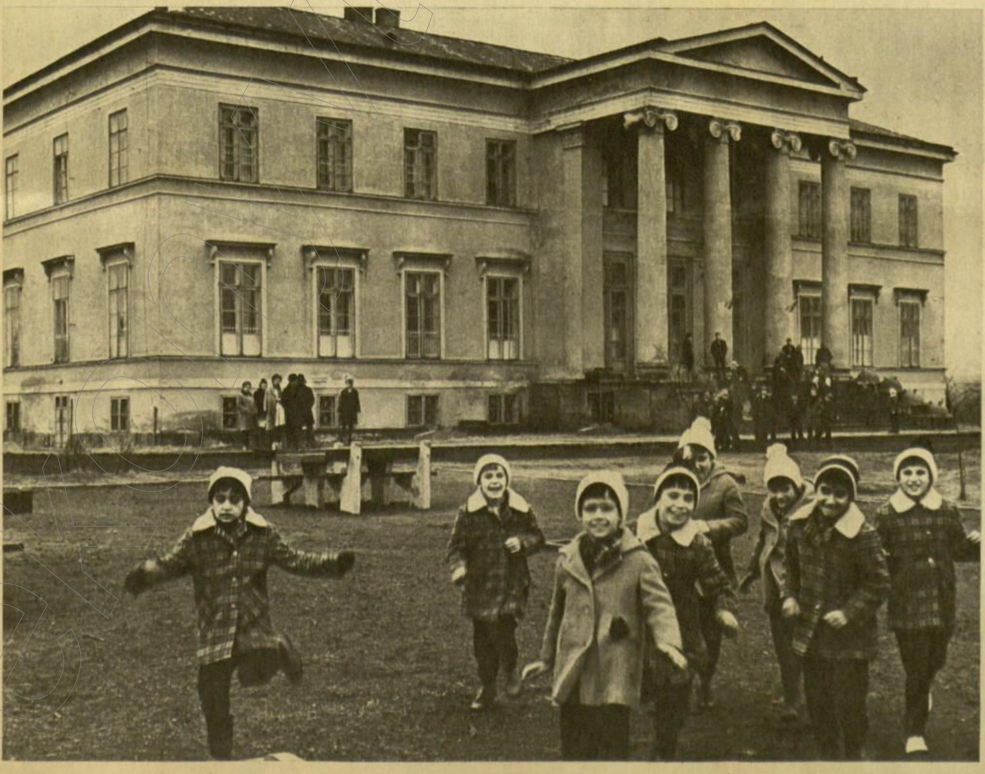

Az uborkafa

Gyömrőn tizenkétezer ember él a legutóbbi népszámlálás adatai szerint, a település azonban földrajzi értelemben akkora területen fekszik, amekkorán jószerével akár húszezer ember is kényelmesen elférne, következésképpen egy óriási alapterületű alföldi nagyközség látogatásunk színhelye, amely nem nélkülözi a síkvidéki kisvárosok némely sajátos jellemvonását. A látogató szétszórtan ácsorgó, s a nyirkos, hideg szélben lakatlannak tűnő tanyák között érkezik Gyömrőre, a keskeny fasor azonban csakhamar olyan utcákba torkollik, mintha Kiskőrösre vagy Halasra érkeznénk, a község belterületén azután emeletes, modern vonalú házak, szélesen elterülő műhelycsarnokok, közoktatási intézmények tűnnek fel, mint Gödöllőn, vagy Vácott. A házak, amelyek jómódról, az emberi szorgalom és gyarapodás tisztes eredményeiről tanúskodnak, hatalmas kertek közepén emelkednek, gyakran a belterületi házak mögött is gazdasági épületekkel, amelyek azt bizonyítják, hogy Gyömrő — cáfolva az urbanizáció kitapintható jelenlétét és törekvéseit — ma is nagyközség; életmódjában és életszínvonalának alakulásában legalább akkora szerepe van a mezőgazdaságnak, mint a hány százalékkal részesedik a lakosság létszámából a parasztság.

A nagyközség ebben az évben ünnepli alapításának 700-ik évfordulóját. Az olvasó talán különösnek találja, hogy a Magyarországról érkező hírek között sűrűn szerepelnek a városok és községek „születésnapjáról" szóló hírek, mintha egyszerre holmi jubileumi láz tört volna ki a magyar városokban és falvakban, holott erről szó sincs. A jelenség magyarázata abban rejlik, hogy Magyarországon fellendült a helytörténeti kutatás, szenvedélyesen kutató alkatú emberek arra áldozzák minden szabad idejüket, hogy szülőföldjük és lakóhelyük históriáját felkutassák és megörökítsék, örökül hagyva a következő nemzedékekre egy-egy emberi település drámai elemekben gazdag történetét.

Nos, e terebélyes és láthatólag jómódú alföldi nagyközség utcáit járva a látogató mindenekelőtt arra keres választ, mit derítettek fel a helytörténeti kutatók, hol keresték és hol találták meg a múlt és jelen ölelkezésének látható jeleit? A községi tanács munkatársai szerint Gyömrő a XX. század első harmadában még jellegzetes parasztfalu volt, a község termőterületének négyötödét földesúri családok: a Teleki grófok, a Wodiáner bárók és az egyszerű kisnemes gyömrői Gyömrőyek birtokolták, de oly ravasz és bonyolult telekkönyvi elrendezés szerint, amely önmagában véve is gátja volt minden fejlődésnek. A Maglódon lakott Wodiánerek birtoka például belenyúlott Gyömrő testébe, a földesúri birtok úgyszólván a község központjába ékelődött, s minthogy a tulajdonos nem számított helyben lakónak, a közterhek viseléséből sem vette ki a részét. Így állt elő az a különös helyzet, hogy Gyömrő egészséges ivóvízzel való ellátása példátlan nehézségekbe ütközött, a jó ivóvizet szolgáltató néhány ártézi kút telepítése földesúri vétókkal találkozott, ily módon egy kisebbfajta vízvezeték-rendszer kialakításáról sem lehetett szó. Gyömrő ma is e néhány ártézi kútból nyeri az iható vizet, a házi kutak vize egészségtelen, esős időben a talajvíz szintje oly magas, hogy a kút kávájáról lehajolva, mindenféle kiemelő szerkezet nélkül is lehet belőlük meríteni.

— Elsősorban ezzel magyarázható — vélik a községi tanács munkatársai —, hogy Gyömrő fejlődése két szintre tagozódik, és élesen elüt egymástól. A föld felett egy kertváros körvonalai bontakoznak, amely fokról fokra felváltja a hagyományos faluszerkezet képét, a föld alatt viszont még a múlt századra jellemző viszonyok uralkodnak. A szép és modern házakba, aszfaltozott utcákon kilométer távolságról kell vinni a vizet. Ebben az évben azonban elkezdődik a közös gyömrő—üllői vízmű építése, amely a következő években megteremti az egészséges és egységes ivóvízellátás feltételeit. Így — lényegében — felszámolódik a falusi múlt legsúlyosabb öröksége, s hozzátehetjük, hogy a termelőszövetkezet dolgának rendezésével, az új vezetés sikerrel biztató munkájával Gyömrő minden tekintetben modern faluvá alakul.

Ruhagyár Gyömrön

A Tanácsháza

Gábor Viktor felvételei

A látogató felfigyel néhány hangsúlyozott szóra, amelyeknek némiképpen kesernyés íze van, s bár a kesernyés ízű szavakon is átüt az egészséges bizakodás heve, az iránt kezd érdeklődni, mit értenek a községi tanács munkatársai a termelőszövetkezet dolgának rendeződésén, mert hiszen faluról van szó, ahol az emberek életritmusát elsősorban a földművelés szabja meg.

Gyömrő termőterülete — mintegy négyezer kataszteri hold — a felszabadulás után természetesen a helyi parasztság tulajdonába került, s nem sokkal utóbb két kisebb termelőszövetkezet alakult, de ezek a terület szétttagoltsága, az egyes földtáblák egymástól való távolsága miatt nehezen boldogultak. A két kis termelőszövetkezet tagsága — belátva, hogy elérkezett az erők egyesítésének korszaka — egy nagyobb gazdasággá alakult, majd harmadikként csatlakoztak a maglódiak, s így már megfelelő földterület állt rendelkezésre egy korszerű mezőgazdasági nagyüzem kifejlesztésére. A tsz vezetői azonban a jelek szerint túl magasra állították a mércét, s mintha elkápráztak volna a lehetőségtől, szem elől tévesztették azt a gazdálkodásban kötelező aranyigazságot, hogy a lehetőség önmagában még nem minden, a lehetőségek megvalósításához feltételek is szükségesek. A termelőszövetkezet vezetősége nem a feltételeket teremtette meg, hanem — a gyömrőiek szóhasználata szerint — felült az uborkafára. Ez a kifejezés arra készteti a látogatót, hogy mélyebbre ásva iparkodjék feltárni azt a folyamatot, amelynek végkifejleteképpen a termelőszövetkezet régi vezetőségét leváltották.

— Miképpen ültek fel tehát az uborkafára? — kérdezi a látogató, s rendre feljegyzi a község ítéletének rendkívül józan megállapításait. Kiderül, hogy a volt vezetőség egy jól tejelő szarvasmarhatörzset vásárolt a szomszédos Ausztriából, ezek az állatok azonban nem váltották be a hozzájuk fűzött várakozást, akkor aztán versenylótenyésztéssel kísérleteztek abból a megfontolásból, hogy a magyar ló keresett árucikk külföldön, majd amikor a lótenyésztés is balul ütött ki, csirkegyárral kísérleteztek, hasonló balsikerrel. Mindez a tevékenység néhány évre kivetítve napnál világosabban ábrázolja, hogy az azóta leváltott vezetőség kapkodott, márpedig a gazdálkodás egyik ágazatában sem rejt akkora veszélyt az efféle gyors váltások rendszertelensége, mint a mezőgazdaságban. A mezőgazdaság szigorú következetességet, megfontolást és mérlegelést követel. Mivel a gyömrői termelőszövetkezet munkájából ez hiányzott, a szövetkezet anyagi mérlegében olyan hiány keletkezett, amelyet önnön erejéből már nem tudott fedezni. A vezetőséget leváltották, az állam tekintélyes anyagi segítségével kihúzták a kátyúból a termelőszövetkezet megrekedt szekerét.

Az új elnök és munkatársai első lépésként olyan tervet készítettek, amely a szövetkezet jövőjét biztosítja. A beszélgetés véghangjaiból az tűnik ki, hogy a községben helyreállt — helyesebben: megszületett — a bizalom. S ez az az érzelmi küszöb, amelyen Gyömrő a fejlődés magasabb szintjére lép.

BERZEVICZY Sebestyén

1780 Peru

1 db lap

ekonyvtar.sk-szeged.hu